

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. декана факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

«__» _____ 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини _____
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» _____
(шифр і назва)
освітня програма _____ «Міжнародні відносини та регіональні студії» _____
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ за вибором _____
(обо'язкова/ за вибором)
факультет _____ міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу _____

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

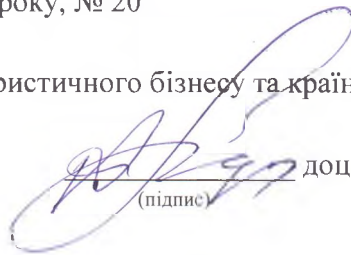
28 серпня 2024 року, протокол № 19

Розробник програми: кандидат історичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Онацький Максим Юрійович.

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від 27 серпня 2024 року, № 20

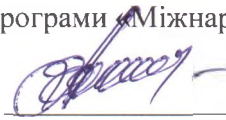
Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

доц. Ганна ПАНАСЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від 28 серпня 2024 року, № 16

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

доц. Олена МИКОЛЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. директора навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЄВСЬКИЙ

«__» _____ 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини» _____
(шифр і назва)

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
(шифр і назва)

освітня програма _____ «Міжнародні відносини та регіональні студії» _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ за вибором _____
(обов'язкова / за вибором)

навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

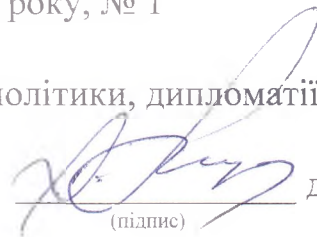
17 вересня 2024 року, протокол № 2

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: кандидат історичних наук, доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Онацький Максим Юрійович.

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від 3 вересня 2024 року, № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

доц. Ганна ПАНАСЕНКО

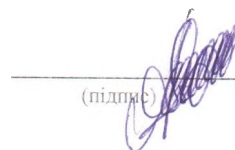
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від 17 вересня 2024 року, № 1

Голова науково-методичної комісії навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

доц. Ганна ПАНАСЕНКО

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Міжнародні відносини на пострадянському просторі” складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» підготовки бакалаврів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є поглиблене вивчення міжнародних процесів на пострадянському просторі.

1.2. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти (слухачі) отримують поглиблені знання щодо міжнародних процесів, зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних пріоритетів країн пострадянського простору, специфіки регіональної та субрегіональної взаємодії нових незалежних держав.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей відповідно до ОПП:

1) загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

2) спеціальні компетентності:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК16. Здатність аналізувати внутрішні та зовнішні чинники розвитку регіональних спільнот (геополітичних, географічних, економічних, цивілізаційних та інших, регіональні угруповання, країни та регіони як суб'єкти міжнародних відносин та глобальної конкуренції).

СК17. Здатність здійснювати компаративний аналіз певного регіону (групи країн), враховуючи історичний, культурний, економічний, політичний розвиток.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-
Семестр	
5-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
год.	-
Самостійна робота	
42 год.	-
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання відповідно до ОПП.

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

РН 22. Аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, готувати інформаційні та аналітичні документи, із дотриманням норм та правил їх оформлення.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Розпад СРСР та утворення СНД

Розпад СРСР та його наслідки. Особливості розвитку міжнародних відносин на пострадянському просторі. Особливості соціально-економічної та політичної моделі пострадянських республік. Місце пострадянських країн у сучасних міжнародних відносинах. Створення СНД: причини, структура, інституційно-правові засади, еволюція. Спроби інституційних перетворень в рамках СНД та їх наслідки.

Тема 2.

Міждержавні організації на пострадянському просторі: створення та еволюція розвитку

Організаційні структури на пострадянському просторі. ЄАЕС: сутність проекту та його еволюція. ШОС: причини створення та особливості розвитку організації. Структура та інституційно-правові засади функціонування ШОС. Створення та функціонування ОДКБ. Формування альтернативних інтеграційних проектів на пострадянському просторі. ГУАМ як інтеграційний проект на пострадянському просторі. Проект «Люблінський трикутник» та участь у ньому України. «Ініціатива трьох морів» та особливості багатосторонньої співпраці у форматі Тримор'я.

Тема 3.

Інтеграція держав Балтії до ЄС і НАТО та її наслідки

Країни Балтії: цивілізаційні засади євроінтеграційного курсу. Євроінтеграційні процеси в Прибалтійських республіках у пострадянський період. Особливості соціально-економічної модернізації в Литві, Латвії та Естонії та спроби створення єдиного економічного простору в регіоні. Вступ до ЄС і НАТО та їх наслідки для Прибалтійських країн.

Тема 4

Проблема безпеки та військово-політичні конфлікти на пострадянському просторі

Проблема безпеки на пострадянському просторі. Проблема існування російських військових об'єктів на території країн пострадянського простору. Військово-політичні

конфлікти на пострадянському просторі та причини їх виникнення. Конфлікт у Нагірному Карабаху: основні етапи. Військово-політичні конфлікти в Абхазії та Південній Осетії. Придністровський конфлікт та перспективи його подолання. Російсько-українська війна та проблема безпеки в Європейському регіоні. Зони військово-політичного протистояння в Центральній Азії.

Тема 5.

Роль та місце пострадянських країн Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах

Особливості зовнішньої політики України після здобуття незалежності. Еволюція зовнішньополітичного курсу Росії у пострадянський період. Зовнішньополітичний курс Білорусії в 1990-х – 2000-х рр. Республіка Молдова – зовнішньополітичні та зовнішньоекономічні пріоритети країни в пострадянський період.

Тема 6.

Центральна Азія – політична та економічна роль регіону в світовій геополітиці

Центральна Азія: економічне значення регіону. Міжнародні інтеграційні проекти та спроба їх реалізації в Центральній Азії. Провідні держави Центральної Азії та основні протиріччя між ними. Проблема кордонів у Центральній Азії та спроба її вирішення. Гідроресурси як дипломатична зброя регіональних еліт у Центральній Азії.

Основні вектори зовнішньої політики Казахстану в пострадянський період. Геополітична роль та зовнішній курс Узбекистану в умовах незалежності. Особливості міжнародного співробітництва Таджикистану в 1990-х – на початку 2000-х рр. Киргизстан – зовнішні пріоритети країни в пострадянський період. Туркменістан: зовнішньополітична концепція та економічне співробітництво в період незалежності.

Тема 7.

Південний Кавказ: роль та місце в системі міжнародних відносин

Стратегічне та геополітичне значення Південного Кавказу. Регіон Південного Кавказу та формування транзитних маршрутів енергоносіїв до Європи. Особливості зовнішньополітичного курсу Вірменії. Азербайджан: основні вектори зовнішньої політики країни. Трансформація зовнішньополітичного курсу Грузії в пострадянський період. Інтеграційні процеси в Грузії.

Тема 8.

Позарегіональні актори на пострадянському просторі

КНР як економічний та геополітичний фактор на пострадянському просторі. Туреччина: регіональний центр впливу на Південному Кавказі та в Центральній Азії. Іран як позарегіональний актор на пострадянському просторі. США та пострадянські країни. Зміцнення економічних позицій Європейського Союзу на пострадянському просторі.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с. р.		л	с	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Розпад СРСР та утворення СНД	11	4	2			5						
Тема 2. Міждержавні організації на пострадянському просторі: створення та еволюція розвитку	12	4	2			6						
Тема 3. Інтеграція держав Балтії до ЄС і НАТО та її наслідки	11	4	2			5						
Тема 4. Проблема безпеки та військово-політичні конфлікти на пострадянському просторі	11	4	2			5						
Тема 5. Роль та місце пострадянських країн Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах	11	4	2			5						
Тема 6. Центральна Азія – економічна та політична роль регіону в світовій геополітиці	12	4	2			6						
Тема 7. Південний Кавказ: роль та місце в системі міжнародних відносин	11	4	2			5						
Тема 8. Позарегіональні актори на пострадянському просторі	11	4	2			5						
Усього годин	90	32	16			42						

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Тема 1.</i> Розпад СРСР та утворення СНД	2
2	<i>Тема 2.</i> Міждержавні організації на пострадянському просторі: створення та еволюція розвитку	2
3	<i>Тема 3.</i> Інтеграція держав Балтії до ЄС і НАТО та її наслідки	2
4	<i>Тема 4.</i> Проблема безпеки та військово-політичні конфлікти на пострадянському просторі	2
5	<i>Тема 5.</i> Роль та місце пострадянських країн Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах	2
6	<i>Тема 6.</i> Центральна Азія – економічна та політична роль регіону в світовій геополітиці	2
7	<i>Тема 7.</i> Південний Кавказ: роль та місце в системі міжнародних відносин	2
8	<i>Тема 8.</i> Позарегіональні актори на пострадянському просторі	2
	<i>Разом</i>	16

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	<i>Тема 1.</i> Підготовка до усного опитування з теми «Розпад СРСР та утворення СНД» з наступних питань: Розпад СРСР та його наслідки. Місце пострадянських країн у сучасних міжнародних відносинах. Створення СНД: причини, структура, інституційно-правові засади, еволюція.	5
2	<i>Тема 2.</i> Підготовка до усного опитування з теми «Міждержавні організації на пострадянському просторі: створення та еволюція розвитку» з наступних питань: Організаційні структури на пострадянському просторі. ЄАЕС: сутність проекту та його еволюція. ШОС: причини створення та особливості розвитку організації. Структура та механізми прийняття рішень в ШОС. ОДКБ: сутність проекту та його еволюція. Особливості формування альтернативних інтеграційних проектів на пострадянському просторі. ГУ(У)АМ як інтеграційний проект на пострадянському просторі. Проект «Люблінський трикутник» та участь у ньому України. «Ініціатива трьох морів» та особливості багатосторонньої співпраці у форматі Тримор'я.	6
3	<i>Тема 3.</i> Підготовка до усного опитування з теми «Інтеграція держав Балтії до ЄС і НАТО та її наслідки» з наступних питань: Євроінтеграційні процеси в країнах Балтії в пострадянський період. Особливості соціально-економічної модернізації в Литві, Латвії та Естонії в 1990-х – на початку 2000-х рр. Спроби створення єдиного економічного простору в Балтійському регіоні. Вступ до ЄС і НАТО та їх наслідки для держав Балтії.	5
4	<i>Тема 4.</i> Підготовка до усного опитування з теми «Проблема безпеки та військово-політичні конфлікти на пострадянському просторі» з наступних питань: Проблема безпеки на пострадянському просторі. Проблема існування російських військових об'єктів на території країн пострадянського простору.	5

	Конфлікт у Нагірному Карабаху: основні етапи. Абхазький конфлікт – причини, перебіг, наслідки. Військово-політичний конфлікт у Південній Осетії та його наслідки. Придністровський конфлікт та перспективи його подолання. Зони військово-політичного протистояння в Центральній Азії.	
5	<i>Тема 5.</i> Підготовка до усного опитування з теми «Роль та місце пострадянських країн Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах» з наступних питань: Особливості зовнішньої політики України в 1990-х – 2000-х рр. Еволюція зовнішньополітичного курсу Росії в пострадянський період. Зовнішньополітичний курс Білорусії в 1990-х – 2000-х рр. Республіка Молдова – зовнішньополітичні та зовнішньоекономічні пріоритети країни.	5
6	<i>Тема 6.</i> Підготовка до усного опитування з теми «Центральна Азія – економічна та політична роль регіону в світовій геополітиці» з наступних питань: Основні вектори зовнішньої політики Казахстану в пострадянський період. Геополітична роль та зовнішньополітичний курс Узбекистану в умовах незалежності. Особливості міжнародного співробітництва Таджикистану в 1990-х – на початку 2000-х рр. Киргизстан – зовнішні пріоритети країни в пострадянський період. Туркменістан: зовнішньополітична концепція та економічне співробітництво в період незалежності.	6
7	<i>Тема 7.</i> Підготовка до усного опитування з теми «Південний Кавказ: роль та місце в системі міжнародних відносин» з наступних питань: Стратегічне та геополітичне значення Південного Кавказу. Південнокавказький регіон та формування транзитних маршрутів енергоносіїв до Європи. Особливості зовнішньополітичного курсу Вірменії в пострадянський період. Азербайджан: основні вектори зовнішньої політики країни в 1990-х – 2000-х рр. Трансформація зовнішньополітичного курсу Грузії в пострадянський період.	5
8	<i>Тема 8.</i> Підготовка до усного опитування з теми «Позарегіональні актори на пострадянському просторі» з наступних питань: США та пострадянські країни. КНР як економічний та геополітичний фактор на пострадянському просторі. Туреччина: регіональний центр впливу на Південному Кавказі та в Центральній Азії. Зміцнення економічних позицій Європейського Союзу в пострадянських країнах.	5
	Разом	42

6. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Не передбачене навчальним планом

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під методом навчання розуміємо спосіб упорядкованої взаємозв'язаної діяльності викладача, направленої на досягнення мети вивчення дисципліни, рішення завдань виховання і розвитку студента в процесі навчання. Тобто, це – взаємодія між викладачем і студентами, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до студента, а також самостійної та індивідуальної роботи студента.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) семінарські заняття, в) самостійна робота студентів, г) консультації.

На основі підходу за джерелами знань розмежовують три групи методів навчання: словесні, наочні, практичні.

До словесних відносяться: лекцію, розповідь; пояснення; бесіду, яку за місцем у навчальному процесі, розрізняють на вступну, поточну й підсумкову.

Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації, ілюстрації та спостережень. Ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Практичні методи навчання (завдання, реферати, доповіді) спрямовані на досягнення завершального етапу процесу пізнання. Вони сприяють формуванню вмінь і навичок, логічному завершенню ланки пізнавального процесу стосовно конкретної теми, розділу. Практична робота спрямована на використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань та сприяє закріпленню знань, отриманих на лекції.

За характером логіки пізнання в навчальному процесі природно використовуються методи, відповідні логіці. Це – аналіз, синтез, індукція, дедукція. Вони можуть діяти й у певному взаємозв'язку.

Залежно від рівня розумової активності студентів виділяють такі методи навчання: проблемний виклад (проблемно-інформаційний), частково-пошуковий, дослідницький.

Самостійна робота студента є невід'ємною складовою освітнього процесу у вищому навчальному закладі, в процесі якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. СРС є основним засобом засвоєння ним навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем..

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та семінарських занять (групова дискусія);
- контроль засвоєння теоретичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати результати дослідницької роботи із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення екзаменаційної роботи.

Екзамен складається в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Міжнародні відносини на пострадянському просторі». Екзаменаційна робота включає 40 тестових завдань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна оцінка, яку здобувач вищої освіти має можливість отримати за результатами екзаменаційної роботи, складає 40 балів.

Схема нарахування балів

								Разом	Екзамен	Сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	60	40	100
7	7	7	7	8	8	8	8			

T1, T2 ... – теми розділів

У процесі вивчення кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів студентів. На практичному занятті студент може отримати від 1 до 7 балів за теми № 1–4 та від 1 до 8 балів за теми № 5–8. Максимально студент може отримати 60 балів. Екзамен оцінюється в 40 балів. Відповідно, максимальна кількість набраних балів за вивчення дисципліни складає 100 балів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
7 – 8	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; виявляє творчі здібності; здатен самостійно ставити та вирішувати завдання; вмiє знаходити джерела інформації та аналізувати її, ставити та розв'язувати завдання; вільно самостійно та аргументовано викладає матеріал під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому наукову літературу; демонструє вміння самостійно робити аргументовані висновки; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь обов'язково супроводжується інформативною презентацією.
6	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію матеріалу; зроблені аргументовані висновки; студент активно працює протягом семінарського заняття; демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом; здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, використовуючи при цьому літературу; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь супроводжується презентацією; у процесі відповіді допускаються незначні помилки.
	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом; загалом

5	розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому літературу; в цілому обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, самостійно оцінює життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; відповідь супроводжується презентацією; під час відповідей на додаткові запитання мають місце певні неточності; презентація містить незначні технічні помилки.
4	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; у процесі підготовки доповіді не було використано необхідну наукову та методичну літературу; під час відповіді допущено окремі суттєві неточності; студент припускається помилок, відповідаючи на додаткові питання; відповідь супроводжується презентацією, в оформленні якої присутні серйозні помилки.
3	Відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладається їх зміст під час усних виступів та письмових відповідей; недостатньо розкрито зміст теоретичних питань та практичних завдань; відповіді на запитання містять логічні та фактографічні помилки; у доповіді допускаються неточності; відповідь не супроводжується презентацією.
2	Студент частково володіє навчальним матеріалом, допускаючи при цьому суттєві помилки; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей; відсутні відповіді на додаткові запитання; відповідь не супроводжується презентацією.
1	Студент демонструє фрагментарні знання; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки; відповідь не супроводжується презентацією.

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1– 49	незадовільно

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бжезинський З. Велика шахівниця / З. Бжезинський. К.: Основи, 2009. 242 с.
2. Добровольська А.Б. Трансформація суспільно-політичного середовища Молдови як чинник формування її зовнішньополітичного курсу: результати парламентських виборів 2019 р. *Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 91 – 109.*
3. Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. Посібн.10. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посіб. – 2-е вид. Чернівці: Книги ХХІ, 2006. 423 с.
4. Країнознавство. Країни СНД, Європи і Північної Америки: Навч. Посібн. Для вузів / Дорошко М.С., Кривонос Р.А., Крижанівський В.П., Сербіна Н.Ф. К.: Ніка–Центр, 2009. 310 с.
5. Ляшенко Т.М. Регіональні організації та структури в Центральній Азії: співробітництво чи суперництво? *Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 117 – 125.*
6. Мальський М., Кучик О. Організація за демократію і економічний розвиток – ГУАМ як проект регіонального розвитку України: проблеми та перспективи розвитку. *Вісник Львівського університету. Серія Міжнародні відносини.* 2013. Вип. 32. С.47 – 54.
7. Мірошніченко Т.М. Розвиток економічного співробітництва країн ШОС у контексті світових інтеграційних процесів. Дис. ... канд. екон. наук. Спец. 08.00.02 – «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків, 2019. 325 с.
8. Сарнацький О.П., Мигловець Н.О. Балтійсько-чорноморське співробітництво як альтернативний інтеграційний напрям для України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.* 2018. № 4 (103). С. 28 – 33.
9. Ткаченко І.В. Історичні чинники зовнішньополітичної орієнтації Азербайджану. *Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 43 – 53.*
10. Фомін С.С. Зовнішня політика Узбекистану. *Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 53 – 65.*
11. Чекаленко Л. Китайський чинник у пострадянських азіатських країнах. *Зовнішні справи.* 2017. 8 грудня. URL: <http://uaforeignaffairs.com/en/expert-opinion/view/article/kitaiskii-chinnik-u-postradjanskikh-aziatskikh-krajina-1/>

Допоміжна

1. Бульвінський А.Г. Таджикистан в геополітичній структурі Центральноазійського регіону: історичний аспект. *Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 5 – 22.*

2. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Post soveticum. К.: Знання, 2010. 488 с.
3. Орлова Т.В. Культурно-історичні передумови формування зовнішньої політики сучасної Естонії. *Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 32 – 43.*
4. Регіонаознавство / Заг. ред. акад. НАН України Л.В Губерського, В.А. Смолія К.: Київ ун-т., 2014. – 642 с.
5. Цапко О.М. Чинники національного традиціоналізму у зовнішній політиці сучасного Туркменістану. *Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 22 – 32.*

11. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ, ВІДЕОЛЕКЦІЇ, ІНШЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Онацький М.Ю. Республіка Таджикистан у системі міжрегіонального співробітництва на початку XXI ст. *Бізнес Інформ.* 2019. № 5. С. 43 – 49. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-5_0-pages-43_49.pdf
2. Онацький М. Ю. Соціально-економічні перетворення в Естонії в пострадянський період: досвід модернізаційних змін. *Бізнес Інформ.* 2020. № 12. С. 72–81. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-12_0-pages-72_81.pdf
3. Duarte P. Central Asia: the planet's pivot area. URL: <file:///C:/Users/Downloads/Dialnet-CentralAsia-4844079.pdf>
4. Current Challenges to Central Asia and Afghanistan: Towards a Better World. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/kasachstan/13545.pdf>
5. Svante E. Cornell S. Frederick Starr. Modernization and Regional Cooperation in Central Asia: A New Spring? Silk road paper. 2018. 68 p. URL: <http://silkroadstudies.org/resources/1811CA-Regional.pdf>
6. Engaging Central Asia the European Union's new strategy in the heart OF Eurasia / Edited by N. J. Melvin. 196 p. URL: http://aei.pitt.edu/32610/1/49_Engaging_Central_Asia.pdf
7. Menon R. Central Asia's foreign policy and security challenges: Implications for the United States. *Analysis.* Vol. 6, No. 4. 15 p. URL: <https://www.files.ethz.ch/isn/144608/vol6no4.pdf>

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Міжнародні відносини на пострадянському просторі», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=4403>